

SEKTÖRÜN SEYRİ HURDACILIKTAN GERİ DÖNÜŞÜME

Cumhur Özkalay

13. Meslek Komitesi (Enerji, Otomasyon, Dönüşüm, Servis ve Onarım) Komite Başkanı

Sanayinin gelişimi ve paralelinde kırsal yaşamdan kentsel yaşama geçiş üretim ve tüketim ilişkilerini yeniden ele almayı zorunlu kılmıştır. Kaynakların sınırlı oluşu diğer yandan sürekli artan nüfus ve buna bağlı artan ihtiyaçlar yeni enerji ve hammadde kaynaklarının bulunmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla yapılan araştırmalar, öncelikle üretim ve tüketim faaliyeti sonucu oluşan ve yaşam alanlarını tehdit eder hale gelen atıklar üzerine yoğunlaşmıştır. Böylece atıklardan kurtulmanın yanı sıra daha ucuz enerji ve hammadde elde edilecekti. Diğer yandan hammadde ve enerji temini amaçlı doğal kaynaklara ve dolayısıyla doğal dengeye daha az müdahale edilecekti.

Gelişmiş ekonomilerde 2.Dünya Savaşı sonrası yerleşmeye başla-

yan bu yaklaşım ülkemizde 1950'li yıllarla birlikte tarım ekonomisinden endüstriyel ekonomiye geçişle birlikte kendini göstermiştir. Sanayi merkezlerinin etrafında onların demir ve diğer değerli metal atıklarını (alüminyum, bakır, pirinç vb.) toplayan, ayrıştıran ve bunları izabe, döküm fabrikalarına satan mikro işletmeler oluşmuştur. Bunlar da zamanla uzmanlaştıkları hurda cinsine göre (parçacı, madenci vb.) ayrışmaya başlamıştır. Ancak sonuçta annelerimizin evde kullanmadığı kap kacağı verip mandal, leğen aldığı ve kendine has seslenişleriyle sokaklarımızda gezen seyyarlardan, sanayi kuruluşlarının metal kırıntılarını, kullanılamayacak durumdaki makine ve araç parklarını değerlendirmeye çalışan işletmelere varıncaya kadar hepsinin ortak bir adı olmuştu hurdacı.

2000'li yıllara gelinceye kadar sektörde artan iş hacmine rağmen anlayış olarak fazla bir gelişme görülmemiştir. Sanayi kuruluşlarına ait atığın (hurdanın) ticaretini yapan, kayıt dışılığın en fazla olduğu sektörlerin başındadır hurdacılık. Hurdacı hastaneden hurda olarak aldığı radyoaktif bulaşık içeren metal nesneyi hurdalığında parçalayan ve kendisiyle birlikte tüm mahalleyi radyasyona maruz bırakan kişi olarak yer almaktadır gazete ve televizyonlarda. Asıl sorumlu kimdir? Metal nesnenin üzerindeki yazı ve işaretleri çözmek için yeterli bilgiye sahip olmayan hurdacı mı? Yoksa onun ne olduğunu bilen ve bertarafı ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmekten ve maliyetlerini karşılamaktan kaçınarak onu satan yetkili mi?

Sanayi kuruluşlarına ait atığın ticaretini yapan, kayıt dışılığın en fazla olduğu sektörlerin başındadır hurdacılık

2000'li yıllarla birlikte dünya değişmektedir. İletişim ve ulaşım imkanları ülkeleri sınırları ortadan kaldırıp tüm dünyayı global bir köy haline getirmiştir. Çin'deki salgın hastalık Kanadalı'yı etkilemektedir. Çevre konusunda da küresel politikaların oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Bu ortamda Avrupa Birliği'ne girmeye aday ülkemizin de bir Çevre Politikası geliştirmesi hatta bu politikanın, aday olduğu Avrupa Birliği üye devletleriyle uyumlu hale getirilmesi zorunlu hale gelmişti. 2005 yılından itibaren Twinning (Eşleştirme) Projesi çerçevesinde Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Ambalaj Atıkları Kontrolü Yönetmeliği vb. yapılan yasal düzenlemelerle sektöre Avrupa düzeyinde standartların getirilmesi amaçlanmaktaydı. Atık oluşum aşamasından itibaren geri dönüşüm ve/veya bertarafına kadar takip edilmesi ve dolayısıyla kayıt altına alınması gereken bir konuydu. Atığın cinsi, işleneceği tesislerin standartları ve işleme yöntemleri Avrupa Birliği standartlarına göre oluşturulmalıydı. Bu konuda sektörümüzde değişim işletmelerin iştegal konularıyla alakalı Çevre Bakanlığı'ndan lisans alma amaçlı çalışmalarıyla başladı. Artık "hurdacı" olarak değil "geri dönüşümcü" olarak anılmaya başlayacaklardı. Çünkü bakanlığın verdiği lisans "geri dönüşüm" lisansıydı.

Yukarıda sektörümüzün "hurdacılık"tan "geri dönüşümcü"lüğe olan dönüşümünü anlatmaya çalıştım.

Bugün geldiğimiz noktayı ve sektörümüzün sorunlarını ele alacak olursak sektörümüzün ülkemizdeki durumu ile ve hedeflediğimiz Avrupa Birliği'ndeki durumunu karşılaştırmamız gerekir.

Ülkemizde halen geri dönüşüm sektörü parça parça mikro ve küçük düzeydeki işletmelerden oluşmaktadır. Diğer yandan Avrupa'da sektör oyuncuları büyük sermaye birikimine sahip, oluşturduğu Ar-Ge birimiyle kendi teknolojisini geliştirebilen böylece geri dönüşümde maksimum verimlilik minimum çevresel etkiyi yakaladığı için küresel rekabette üstün konuma gelmiş kuruluşlardır.

Sektörümüz her gün yenilenen yasal mevzuata uyum için ciddi bir efor sarf etmektedir. Diğer yandan kayıt dışılığın tam olarak önlenememesi kayıt içinde olan firmaların haksız rekabetle karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır. Tesislerinde işleyecekleri atığın tedarik edildiği sanayi kuruluşlarının büyük çoğunluğunda yasal ve mesleki yetkinlikten önce fiyatın değerlendirmeye alınması kayıt dışılığın artmasına ve sektörümüzde duyarlılığı yüksek firmaların iş yapabilirliğinin azalmasına yol açmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise kayıtdışılığın önlenmesi ile haksız rekabetin önlenmesi ve sektörün gelişerek daha kaliteli hizmet verir hale gelmesi sağlanmıştır.

Ülkemizde sektörümüzün üyeleri

olarak bizler sanayi kuruluşlarının değersiz olarak kabul ettiği atıklarının ticaretini yapan vasıfsız firmalar olarak değerlendirilirken gelişmiş ülkelerde sektörümüz, sanayi kuruluşlarının üretimi sonucu oluşan atıkları ile ilgili sorumluluklarının çözüm ortağı olarak konumlandırılmakta ve atıkların geri dönüşümü ve bertarafı konusundaki çalışmaları ticaretin de ötesinde sosyal sorumluluk konusunda en önemli ekonomik faaliyetlerden biri olarak teşvik edilmektedir.

Sonuç olarak sektörümüzün gelişmesi, ülke ekonomisine gerek istihdam, gerek ucuz enerji, gerekse ucuz hammadde kaynaklarının üretilmesi adına ciddi önem arz etmektedir. 2012'de Antalya'da Bakanlık, il müdürlükleri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen Çevre Sempozyumu'nda geri dönüşüm sektörü için yapılan "Yerüstü Madencilik" tanımlaması yaptığımız işin önemini gösteren çarpıcı bir örnektir. Sektörümüzün gelişmesi için en büyük görev öncelikle biz geri dönüşümcülere düşmektedir. Küçük olsun benim olsun şekildeki köhne düşünceler yerine birlikten kuvvet doğar mantığıyla sermaye ve bilgi birikimlerimizi, geri dönüşüm konusundaki yeteneklerimizi profesyonel ve kurumsallaşmış iş birlikleri, kümelenmeler ile bir araya getirerek ulusal ve uluslararası rekabet gücüne sahip projeler üretmeliyiz.

Haksız rekabetin önlenmesi adına buna yol açan firma, kurum ve kişilerin değerlendirileceği, uyarılacağı, etik konusunda kurumsal bir yapı oluşturulmalıdır.

Sorunlarımıza çözüm bulacağımız, projelerimiz tartışıp geliştirebileceğimiz önemli platformlardan biri odamızdır. Eskişehir Ticaret Odası'nın 13. Meslek grubu komitesi olarak üyelerimizi dinlemeye ve sorunlarına çözüm bulmak adına konuyu ilgili mercilere taşımaya her zaman hazırız.